

Nedžad Bašić¹**TERORIZAM KAO PARTNER
U NOVOM GLOBALNOM KONFLIKTU****TERRORISM AS PARTNER
IN NEW GLOBAL CONFLICT****Sažetak**

Kada se danas govori o međunarodnom terorizmu kao globalnom pokretu, prije svega se imaju u vidu potencijalni konflikti između velikih vjerskih i etničkih zajednica u čijem marginaliziranom socijalnom, ekonomskom i političkom položaju moderna teroristička mreža nalazi legitimnost svoga djelovanja. Moderne međunarodne terorističke mreže, koristeći visoku političku rezonancu ekonomskih i socijalnih distinkcija između razvijenih i nerazvijenih zemalja, dakako i vjerskih i etničkih zajednica, nastoje djelovati u ime ovih zajednica, te u njihovom inferiornom socijalnom i ekonomskom položaju, kao i u njihovoj degradiranoj političkoj poziciji, nalaze legitimnost za svoje aktivnosti u okviru ovih društvenih grupa. Djelujući pod okriljem interesa marginaliziranih vjerskih i etničkih zajednica, terorističke mreže nastoje svoje djelovanje pokriti političkim programom socijalno marginaliziranih slojeva stanovništva, što im otvara put ka mogućnosti legalizacije njihovih aktivnosti. Pored ove dimenzije, koja čini jednu od ključnih identifikacijskih dimenzija globalnog terorizma, druga važna

¹ Dr. Nedžad Bašić je profesor međunarodnog javnog prava i međunarodnih odnosa na Pravnom fakultetu Univerziteta u Bihaću i na Pravnom fakultetu univerziteta u Zenici. Ove godine drži predavanja na Concordia univerzitetu u Montrealu i na International Islamic University u Islamabadu. Autor je više knjiga i brojnih članaka objavljenih u domaćim i međunarodnim časopisima.

determinirajuća odlika suvremenog globalnog terorizma je u organizacionoj strukturi i radijusu djelovanju terorističkih mreža, koje su prvenstveno organizirane na korporacijskom sistemu djelovanja, po uzoru na unutarnju strukturu multinacionalne korporacije, što podrazumijeva visok stupanj unutarne decentralizacije, te manju ulogu lidera, odnosno centrale koja sve više dobija ulogu nevidljivog centra iz kojeg pulsiraju nove, za terorističke grupe motivirajuće, ideje i nove ideološke platforme, koje terorizam čine racionalnim i prihvatljivim za sve širi broj prvenstveno mladih i obrazovanih ljudi. Bazirana na ovom korporacijskom sistemu, moderna teroristička mreža sve više prerasta u virtualni globalni sistem, koji je jako teško locirati i identificirati, koji je sposoban koristiti nove suvremene tehnologije, kako u prikupljanju i dostavljanju potrebnih informacija tako i u terorističkim operacijama, koje su sve češće financirane iz legalnih finansijskih izvora, bez mogućnosti da se utvrdi nelegalnost transfera novca za podršku terorističkoj aktivnosti. S ciljem osiguranja legitimnosti svoga djelovanja u očima marginaliziranih širokih socijalnih, etničkih ili vjerskih zajednica, međunarodne terorističke grupe nastoje ostvariti značajan utjecaj u visokoobrazovanim segmentima stanovništva, što sve više vodi ka mogućnosti legalizacije njihove aktivnosti od države i međunarodne zajednice. I najzad, ono što čini suvremeni terorizam novim veoma respektabilnim partnerom u novom globalnom konfliktu, koji se sve više pomjera ka konfliktu između države i društva, jesu posljedice djelovanja terorističke mreže koje dramatično pogađaju međunarodnu zajednicu. Masovna fizička razaranja koja imaju pogubne posljedice za svjetsku ekonomiju, masovno ubijanje i stradanje ljudi, biološka degradacija, hemijska kontaminacija, i eventualno nuklearno zagađivanje, kao moguće posljedice djelovanja globalne terorističke mreže, s jedne strane, te getoizacija imigrantskih grupa u razvijenim zemljama u čije ime teroristička mreža predstavlja svoju destruktivnu aktivnost, stvaranje takozvanih sindroma vjerske i etničke krivnje, kreiranje modela kolektivne stigmatizacije u kojem se određena vjerska ili etnička zajednica predstavlja u ružnim i nakaznim dimenzijama, nastaje kao posljedica djelovanja odgovora države prema terorističkoj mreži koja se identificira s određenom etničkom ili vjerskom

zajednicom, što po pravilu vodi dramatičnoj etničkoj, vjerskoj ili rasnoj diversifikaciji lokalne zajednice. Socijalni, politički i ideološki aspekt ovih posljedica koje su sasvim izgledne čine terorističku mrežu sve značajnijim akterom u novom globalnom konfliktu, čije se djelovanje ne može zanemariti.

Ključne riječi: *globalizacija, tehnologija, razvoj, dominacija, terorizam, socijalna marginalizacija, ekonomska nerazvijenost, religija, islam, MNC, kooperacija, tolerancija, netolerancija*

Summary

In process of globalisation the building of global society is marked by contradictory trends. On the one hand, this process has been chiefly seen as an integration of ideas related to interdependence and integration among developed countries, international enterprises, financial groups and international institutions, promoting peace and stability and building block of the Liberal Western Society. On the other side the process of globalisation has frequently provoked intrastate ethnic, social and religious fragmentation in undeveloped world, magnifying cultural-religious homogenization demanding new system of distribution with higher social justice. These two trends converged during the 1990s with the growth of an aura of global confrontation between the integrated wealthy Western countries and the growing disintegrated, deprived and deeply alienated cultural-religious groups, predominantly in poor society, making characteristic of conflict between global socio-political cultures.

The sense of disparity in distribution of global wealth have create a growing "solidarity of the poor," cemented by religious and cultural ties. This new phenomena reflect conditions of security that is shaped by economic scarcity, which prevailed almost everywhere until recently, that has been transforming new social and political environment in poor countries around globe. In this circumstance one of the key functions of religion in these countries is to provide a sense of certainty in insecure environment. Physical

as well as economic insecurity intensify this need. As the global political and economic environment has been changed, organizational form and political goals of global terrorism has been naturally shifted from classic terrorist organisation, organized on pyramid principle, to international terrorist network, focusing predominantly ethnic and religious background, social unfairness, religious discrimination, and ethnic dissimilarity. Established on new ideas with new organisational structure, global terrorist network claims to be a powerful partner in new global conflict, gradually growing into national movements which is supported by large ethnic, religious or racial communities across the world. Despite the fact that global terrorism is usually response to negative consequences of globalization, global terrorism is less concerned on global audience and less interested in global public promoting own responsibility for terrorist attacks and in negotiating with governments. The audiences of global terrorism are large religions, ethnic or racial marginalized groups. The main goal of global terrorist network is to create strong influence on marginalized social groups with religious, ethnic or racial backgrounds and to motivate them for violent actions against each other, local governments, and against process of globalization. As modern international terrorist networks are largely based on ideology of religion and ethnicity, their strategies are focused more on creating network of ideas, than on logistical support to local terrorist groups.

Key words: *globalization, technology, development, domination, terrorism, social marginalization, economic undevelopment, religion, Islam, MNC, cooperation, tolerance, intolerance*

Globalizacija i novi motivi terorizma

Izrastanje terorizma u globalnu prijetnju svjetskoj sigurnosti predominantno je posljedica ekonomske globalizacije i sve izraženije političke međuzavisnosti u novoj konstelaciji međunarodnih odnosa poslije sloma Sovjetskog saveza, što je prouzrokovano strukturalnim promjenama kako u proizvodnji tako i u globalnoj

trgovini i finansijama. Visok stupanj fleksibilnosti kretanja kapitala, usluga i informacija, s rapidnim rastom komunikacija između različitih kultura i civilizacija, uvjetovao je kreiranje novog globalnog okruženja, što je vodilo u novi oblik krize identiteta čitavih društvenih zajednica, što je opet otvaralo široke mogućnosti za globalno djelovanje terorističkih organizacija. Promjene u svjetskoj ekonomiji, trgovini i finansijskim uslugama vodile su kreiranju globalne međuzavisne finansijske i tržišne mreže, što je vodilo ka nemoći države da drži kontrolu nad svim ekonomskim i finansijskim transakcijama koje se odvijaju na teritoriju koji se nalazi pod njenom jurisdikcijom, a što je državu činilo sve manje moćnom da osigura lojalnost vlastitog stanovništva. Usto, stvaranje globalne ekonomske, informatičke i finansijske strukture otvaralo je velike mogućnosti prerastanja terorističkih organizacija u terorističke mreže, koje su iskazivale visok stupanj moći da efektno pariraju državi. Time informatičko društvo u eri globalizacije biva sve dramatičnije uključeno u novi tip političke i kulturne turbulencije na kraju 20. i početku 21. stoljeća, s novim otvorenim mogućnostima za terorističke aktivnosti koje u novom okruženju globalizacije postaju globalne par excellence.

Zahvaljujući tome, kao i svom etničkom, vjerskom i kulturnom backgroundu, fenomen globalnog terorizma krajem 20. i početkom 21. stoljeća sve izraženije dobija konotacije globalnog pokreta, koji svoju personifikaciju izražava prvenstveno kroz identifikaciju s velikim društvenim zajednicama s različitim vjerskim, etničkim i, mada rijetko, rasnim identitetom, što ga često u literaturi kvalificira kao osnovnog pokretača sukoba između kršćanske i islamske civilizacije.

Kada se danas govori o međunarodnom terorizmu kao globalnom pokretu, tu se prije svega imaju u vidu potencijalni konflikti između velikih vjerskih i etničkih zajednica u čijem marginaliziranom socijalnom, ekonomskom i političkom položaju moderna teroristička mreža nalazi legitimnost svoga djelovanja.² Moderne

² 1.3 billion people in underdeveloped countries live in poverty while 1.3 billion people have no access to running water. 800 million people in these

međunarodne terorističke mreže, koristeći visoku političku rezonancu ekonomskih i socijalnih distinkcija između razvijenih i nerazvijenih zemalja, dakako i vjerskih i etničkih zajednica, nastoje djelovati u ime ovih zajednica, te u njihovom inferiornom socijalnom i ekonomskom položaju, kao i u njihovoj degradiranoj političkoj poziciji, nalaze legitimnost za svoje aktivnosti u okviru ovih društvenih grupa. Djelujući pod okriljem interesa marginaliziranih vjerskih i etničkih zajednica, terorističke mreže nastoje svoje djelovanje pokriti političkim programom socijalno marginaliziranih slojeva stanovništva, što im otvara put ka mogućnosti legalizacije njihovih aktivnosti.³

Pored ove dimenzije, koja čini jednu od ključnih identifikacijskih dimenzija globalnog terorizma, druga važna determinirajuća odlika suvremenog globalnog terorizma je u organizacionoj strukturi i radijusu djelovanja terorističkih mreža, koje su prvenstveno organizirane na korporacijskom sistemu djelovanja, po uzoru na unutarnju strukturu multinacionalne korporacije, što podrazu-

countries have inadequate food supplies. Between 15 million and 20 million people die annually because starvation or disease aggravated by malnutrition; 10 million people die each year because of substandard housing, unsafe water, or poor sanitation in densely populated cities. /Michael T. Klare, *Redefining Security: The New Global Schisms*, Current History, November 1996, reprinted in Patrick O'Meara, at all, *Globalisation and the Challenges of the New Century*, Indiana University Press, 2000, /

³ "The greatest change in recent decades is that terrorism is by no means militants' only strategy. The many-branched Muslim-Brotherhood, the Palestinian Hamas, the Irish Republican Army /IRA/, the Kurdish extremists in Turkey and Iraq, the Tamil Tigers of Sri Lanka, the Basque Homeland and Liberty /ETA/ movement in Spain, and many others groups that have sprung up in this century have had political as well as terrorist wings from the beginning. The political arm provides social services and education, runs businesses, and contests elections, while the "military wings" engages in ambushes and assassinations. Such division of labour has advantages: the political leadership can publicly disassociate itself when the terrorist commit particularly outrageous act or something goes wrong. The claim lack of control can be quite real because the arm wing tends to become independent." /Walter Laqueur, *Post-modern Terrorism*, in Patrick O'Meara at all, *Globalisation and the Challenges of a New Century*, Indiana University Press, 2000, p150/

mijeva visok stupanj unutarnje decentralizacije, te manju ulogu lidera, odnosno centrale, koja sve više dobija ulogu nevidljivog centra iz kojeg pulsiraju nove, za terorističke grupe motivirajuće, ideje i nove ideološke platforme koje terorizam čine racionalnim i prihvatljivim za sve širi broj prvenstveno mladih i obrazovanih ljudi. Bazirana na ovom korporacijskom sistemu, moderna teroristička mreža sve više prerasta u virtualni globalni sistem⁴, koji je jako teško locirati i identificirati, a koji je sposoban koristiti nove suvremene tehnologije kako u prikupljanju i dostavljanju potrebnih informacija tako i u terorističkim operacijama, koje su sve češće financirane iz legalnih finansijskih izvora, bez mogućnosti da se utvrdi nelegalnost transfera novca za podršku terorističkoj aktivnosti. S ciljem osiguranja legitimnosti svoga djelovanja u očima marginaliziranih širokih socijalnih, etničkih ili vjerskih zajednica, međunarodne terorističke grupe nastoje ostvariti značajan utjecaj u visokoobrazovanim segmentima stanovništva, što sve više vodi ka mogućnosti legalizacije njihove aktivnosti od države i međunarodne zajednice.

I najzad, ono što čini suvremeni terorizam novim, veoma respektabilnim partnerom u novom globalnom konfliktu, koji se sve više pomjera ka konfliktu između države i društva, jesu posljedice djelovanja terorističke mreže koje dramatično pogađaju međunarodnu zajednicu. Masovna fizička razaranja, koja imaju pogubne

⁴ "With a group as disparate and as decentralized as these networks, as the Osama bin Laden networks, we can be listening and monitoring one cell and one group of the network, one part of the network that seems to be very active and seems to be preparing something, and that could actually be disinformation or a cover for another part of the network that is not being monitored. One of the hallmarks of Osama bin Laden is that he picks and chooses from the enormous range of militant groups that are affiliated with him. And if he thinks the Americans are watching, say, a cell in Italy, as we were this past year, he doesn't use or rely on a cell in Italy. He'll call on a Malaysian cell or a cell operating in Canada. And that's why this is the toughest kind of reporting to do. We don't think it serves anybody's interest at this point to start playing the blame game. It's only going to be a waste of time and energy that we desperately need focused on what is going to be a long-term effort to root out these networks, which are even in our country, and to really fight terrorism."

posljedice za svjetsku ekonomiju,⁵ masovno ubijanje i stradanje ljudi, biološka degradacija, hemijska kontaminacija i eventualno nuklearno zagađivanje, kao moguće posljedice djelovanja globalne terorističke mreže, s jedne strane, te getoizacija imigrantskih grupa u razvijenim zemljama u čije ime teroristička mreža predstavlja svoju destruktivnu aktivnost, stvaranje takozvanog sindroma vjerske i etničke krivnje, kreiranje modela kolektivne stigmatizacije u kojem se određena vjerska ili etnička zajednica predstavlja u ružnim i nakaznim dimenzijama, nastaje kao posljedica djelovanja odgovora države prema terorističkoj mreži koja se identificira s određenom etničkom ili vjerskom zajednicom, što, po pravilu, vodi dramatičnoj etničkoj, vjerskoj ili rasnoj diversifikaciji lokalne zajednice. Socijalni, politički i ideološki aspekti ovih posljedica koje su sasvim izgledne čine terorističku mrežu sve značajnijim akterom u novom globalnom konfliktu, čije se djelovanje ne može zanemariti.

Fokusirajući se prvenstveno na socijalni, politički i ekonomski položaj marginaliziranih vjerskih i etničkih grupa, strategija legitimacije djelovanja fokusira strategiju globalnog terorizma najčešće

⁵ Some estimations has predicted that the World Trade Center disaster will cost American's economy as much as \$105 billion over the next two years. The trade center's destruction cost \$6.7 billion; \$12 billion was lost in computers and other office equipment; rebuilding the complex will cost \$5.3 billion; and the city's economy will lose \$11 billion in spending by the thousands of trade center victims. 115,300 jobs would be lost this year alone, though that number could be offset by gains in construction and other fields involved in cleanup and rebuilding. The city's overall economy is estimated at about \$380 billion a year. An early, preliminary estimate of the cleanup and rebuilding by congressional aides placed the cost of the attack at \$39 billion - a figure that did not include lost economic activity. This lost in revenue will begin causing financial headaches in the following decade. After the Sept. 11 attack, Congress appropriated \$20 billion to help New York economy with its recovery. Some of an additional \$20 billion authorized for anti-terrorist measures Longer-term costs are still unfolding, including the damage to tourism. Flights at the three major airports serving New York - Kennedy, LaGuardia and Newark, N.J. - are down substantially. Delta said its flights from Kennedy and LaGuardia are off by more than 50 percent from pre-attack levels compared with a 32 percent decline nationwide. House leaders hoped for passage by day's end, and Northwest Airlines added urgency to the effort, announcing layoffs of 10,000 jobs.

na vjerski i socijalni program marginaliziranih grupa koje nisu u mogućnosti realizirati svoj politički i socijalni program kroz odgovarajući politički oblik djelovanja. Nedostatak vladine i međunarodne podrške i nepriznavanje političkih zahtjeva marginaliziranih vjerskih ili političkih pokreta redovno kreira vakuum u koji se uspješno ubacuju terorističke organizacije sa značajnom finansijskom i organizacijskom podrškom u cilju realizacije najčešće legitimnih zahtjeva ovih društvenih grupa. S ovom strategijom djelatnost terorističke organizacije ostaje pokrivena političkim, nacionalnim, vjerskim ili etničkim programom marginaliziranih društvenih zajednica ili čitavih naroda.⁶

U ovakvom okruženju strategija države u pravcu limitiranja djelovanja terorističkih grupa čini terorističke grupe glavnim faktorom zaštite u očima onih društvenih zajednica koje su se našle na marginama globalizacije i političkih promjena, koje se u turbulentnim promjenama osjećaju nemoćnim, desperatnim, koje nemaju nikakav prosperitet, i koje su frustrirane ovim promjenama i posljedicama koje otud proistječu. Takve grupe nerijetko mogu gledati terorističku organizaciju kao grupu koja se bori za njihov identitet i njihov dignitet. U ovakvim okolnostima atak lokalne vlade ili međunarodne zajednice na ove terorističke grupe još više podiže njihov dignitet u očima lokalnih marginaliziranih društvenih zajednica.

Otuda opravdanja za svoje djelovanje moderne terorističke organizacije najčešće nalaze u političkom ponašanju lokalnih vlada ili u ponašanju lokalnih političkih partija, koje po njihovom shvaćanju, u procesu globalizacije, ograničavaju političke i ekonomske slobode vlastitim građanima, kroz tolerantan ili suportirajući odnos prema djelovanju transnacionalnih organizacija, drugih međunarodnih vladinih ili nevladinih organizacija, ili stranih država čije aktivnosti dovode u pitanje etnički, vjerski, rasni ili kulturni

⁶ "That reality does not invalidate the analytical distinction between terrorists organisation and political movement; instead, it indicates the presence of "grey areas" where political, religious, and terrorist motivations mix with one another."

identitet lokalne zajednice, kreirajući time nestabilnu socijalnu strukturu u kojoj državno nasilje zauzima centralno mjesto.⁷

Da bi lakše verificirale vlastitu legitimnost, međunarodne terorističke grupe u svojoj unutarnjoj organizaciji prate etničku, vjersku ili rasnu kompoziciju marginaliziranih društvenih zajednica koje postaju idealna sredina za regrutiranje novih članova terorističke mreže.⁸ Mnoge terorističke organizacije, koje su organizirane na istoj platformi etničkog, vjerskog, rasnog ili kulturnog identiteta, organiziraju široke mreže međusobne kooperacije za sinhroniziranu podršku marginaliziranim zajednicama s istim identifikacijskim kodom, pribavljajući na taj način visok stupanj legitimnosti za svoje terorističke aktivnosti.

Od socijalne marginalizacije ka političkoj legitimizaciji

Najviši stupanj mogućnosti opravdanja svoga djelovanja postižu terorističke organizacije koje djeluju u nerazvijenim državama s nestabilnim političkim i ekonomskim sistemom, u nerazvijenim državama s prejakom izraženim socijalnim razlikama, u državama s visokim stupnjem međusobne isključivosti etničkih, vjerskih i

⁷ "There is a lot ... to explain why did bin Laden emerge. One of the main [two] factors for the emergence of the phenomena of bin Laden is the circumstances in Saudi Arabia. With the pathological rule of the royal family in a country like Saudi Arabia. But there's the other factor which is very important. ... [you're] creating the picture of America in the eyes of Muslims as [an] arrogant, hostile country to Muslim causes. Because of those two factors together, you would not be surprised to see a phenomena like bin Laden. I would see bin Laden as ... a product of the circumstances. So bin Laden is not just a terrorist or just an operative out there. He's part of a social movement. He's a product of a new social structure. A new social feeling in the Muslim world. Where you have strong hostility not only against America, but also against many Arab and Muslim regimes who are allying to America. ... And that's why if bin Laden was not there, you would have another bin Laden. You would have another name, with the same character, with the same role, of bin Laden now. That's why we call it phenomena not a person. The phenomenon is based on the fact of a revival of religious feeling and religious values amongst the people?"

⁸ See more in N. Basic, P. Stoett, *Terrorism, Revisited: Definitions, Combative Strategies, and the Role of Oil*, Research Papers, University in Bihac, vol. II, no. 1-2, 2001, pp. 227-238

kulturnih zajednica, te u državama u kojima zbog otvorenog ili prikrivenog djelovanja druge strane države ili organizacije, lokalna vlada iskazuje visok stupanj nesamostalnosti ili sizerenstva prema stranom političkom faktoru. U ovakvim situacijama terorističke grupe mogu računati na visok stupanj političke i finansijske podrške vjerskih i etničkih zajednica u borbi protiv druge etničke, vjerske ili kulturne zajednice, ili protiv strane ili vlastite vlade kao zajedničkog neprijatelja. Dobijajući podršku od šire etničke, vjerske ili kulturne zajednice, teroristička mreža sebi osigurava legitimnost djelovanja u ime ove zajednice i pregovaranja s vladom u cilju rješavanja statusa etničke ili vjerske zajednice.⁹

U ovakvoj situaciji glavni cilj terorističkih grupa obično nije maksimiziranje vlastite političke moći, već prije svega maksimiziranje političke moći društvene zajednice u čije ime djeluje. Teroristička organizacija je više zainteresirana za realizaciju političkog programa marginaliziranih etničkih ili vjerskih grupa s ciljem dobijanja legitimacije za svoje terorističke aktivnosti, da bi potom kroz realizaciju političkog programa etničke ili vjerske grupe kojoj pripada maksimizirala svoju političku moć i na taj način legalizirala svoj politički status na nacionalnom nivou.¹⁰ Ova strategija zahtijeva visok stupanj fleksibilnosti i sposobnosti organizacione i funkcionalne adaptibilnosti, što je određujuća karakteristika moderne terorističke mreže.¹¹

⁹ Under series terrorist attacks Israel's had been compelled to make decision to enter serious negotiations with the Palestine Liberation Organization, and pullout from southern Lebanon in 2000; and the United Kingdom's decision to negotiate with Sinn Fein, the political front of the Irish Republican Army.

¹⁰ For example Chechnua terrorist organisations fiercely oppose Russian sovereignty, as evident by the 1994-96 war in Chechnya, and the more recent conflict that rekindled there in 1999. Those groups are driven by a protean blend of political, religious and ethnic motivations. Similar situation was in Kosove where terrorist groups grown up into Kosovo Liberation Army /KLA/ as oppose Serbian government that would be latter recognised by international community as legitimate representative of the Albanian people in Kosovo.

¹¹ "The most durable terrorist groups are those that adjust to changing circumstances without jettisoning their ideological moorings. Both the PLO and Sinn Fein have moderated their public face without relinquishing their long-term goals."

Premda je globalni terorizam predominantno odgovor na negativne posljedice globalizacije, na koji lokalna vlada nije uspjela odgovoriti odgovarajućom političkom i ekonomskom rezonancom, upravo iz tih razloga globalni terorizam više zavisi od lokalnih političkih, ekonomskih, kulturnih promjena nego od globalnih političkih i ekonomskih determinanti. Otuda i nova karakteristika fenomena globalnog terorizma da je suvremena teroristička organizacije posebno zainteresirana za lokalnu audijenciju, što joj daje veće mogućnosti za legalizaciju njenih vlastitih aktivnosti što ih vodi i mogućnost pregovaranja s lokalnim državnim vladama. Glavni fokus djelovanja međunarodnih terorističkih organizacija je njihov utjecaj na lokalne marginalizirane velike vjerske, etničke ili kulturne zajednice. Njihov cilj je motivirati te zajednice na aktivnosti protiv lokalne vlade, protiv procesa globalizacije, protiv država, međunarodnih organizacija ili MNC-a koji stoje na putu realizacije njihovog političkog programa ili pak konfrontirati ih jednu s drugom u cilju realizacije njihovog zajedničkog cilja koji je predominantno usmjeren ka stvaranju njihovog većeg političkog utjecaja na marginalizirane zajednice.¹² Otuda se globalni terorizam, posebno islamski globalni terorizam, koji svoju identifikaciju nalazi u najširim slojevima marginaliziranog stanovništva u islamskim zemljama, koje se identificira s islamom kao globalnim sistemom vjerskih vrijednosti, tradicija i običaja, a koji prakticira blizu dvije milijarde ljudi koji pokrivaju skoro trećinu zemaljske kugle, pojavljuje kao najsnažnija konkretna prijetnja procesu globalizacije. Zbog ove svoje transnacionalne dvodimenzionalnosti terorizam koji nosi naznake islamske provenijencije dobija najizraženije naznake globalnog terorizma.

Od logističke infrastrukture ka središnjoj ideji

Imajući u vidu sve izraženiju vjersku, socijalnu i ekonomsku komponentu na kojoj izrasta i na kojoj se razvija moderni globalni terorizam, kohezivna snaga ovog globalnog fenomena sve više se

¹² Ronald Inglehart, Globalisation and Postmodern Values, The Washington Quarterly, Winter 2000, pp222-223/

pomjera od infrastrukture logističke podrške, koja je bila određujuća za djelovanje tradicionalnih terorističkih grupa, ka ideji ili uputi (saopćenju) intelektualnog jezgra grupe ili lidera.¹³ Oko glavne ideje formira se čitav niz malih grupa koje najčešće djeluju nezavisno jedna od druge, te nezavisno od intelektualnog jezgra. Samo ideja, strategija ili upute koje povremeno izdaje intelektualno jezgro terorističke mreže, koje je praktično nemoguće ili veoma teško locirati i identificirati, povezuju ih u jedinstvenu virtualnu terorističku mrežu (network). Ideja i strategija terorističke mreže, koja najčešće fokusira socijalnu nepravdu, kulturnu, rasnu ili vjersku diskriminaciju, ekonomsku besperspektivnost marginaliziranih zajednica, sama po sebi postaje jedan od determinirajućih motiva i pokretača brojnih terorističkih aktivnosti malih, sasvim izoliranih terorističkih grupa, ili samo pojedinaca. Ta nevidljivost hijerarhijske ideološke infrastrukture i globalna rifuznost logističke mreže predstavlja najveću sigurnosnu opasnost koja dolazi od globalnog terorizma.¹⁴

¹³ "Today, umbrella groups involving loose confederations of like-minded terrorist organizations supplement state sponsors. Religious leaders may issue general commands or fatwas, as did Osama bin Laden in February 1998. word "fatwa": it means judgement Mr. Bin Laden has been involved in the declaration several "fatwas." He allegedly uses this these fatwas to justify his "holy war" or "Jihad" against America and her allies. According to the Islamic science called "Usul al-fiqh" (Principles of Jurisprudence), a fatwa is binding when these four conditions are satisfied:1) It is in line with relevant legal proofs, deducted from Koranic verses and hadiths; 2) It is issued by a person (or a board) having due knowledge and sincerity of heart; 3) It is free from individual opportunism, and not depending on political servitude; 4) It is adequate with the needs of the contemporary world. Bin Laden is the leader of the terrorist organization known as Al-Qaeda ("The Base"), which includes the Egyptian Islamic radical groups Al Jihad and Gamaat Islamiya as important allies. Overall, "The Base" has cells in more than 50 countries. Bin Laden's group invests heavily in training cadre for action. According to one Middle East expert, "Al Qaeda uses training camps in Afghanistan and Sudan to prepare Islamic militants for revolutionary struggles in countries such as Algeria, Bosnia, Chechnya, Dagestan, Egypt, Kashmir, Lebanon, the Philippines, Russian, Somalia, Saudi Arabia, Tajikistan, and Uzbekistan."

¹⁴ "Today, umbrella groups involving loose confederations of like-minded terrorist organizations supplement state sponsors. Religious leaders may issue

U suvremenoj eri opće globalizacije, terorističke mreže koriste opću javnu globalnu infrastrukturu za realizaciju vlastitih ciljeva. Terorističke mreže nemaju potrebe formirati vlastitu finansijsku ili informacionu mrežu, organizirati kampove za vojnu obuku, nemaju potrebe organizirati specijalne kurseve pripremanja i korištenje eksploziva, ili organizirati specijalne seminare za psihološku propagandu, kao veoma značajan segment djelovanja globalne terorističke mreže, i slično, kada sve to mogu uspješno i legalno obaviti uključivanjem u brojne vladine i privatne institucije koje djeluju legalno i otvoreno, ili jednostavno mogu koristiti informacije koje se mogu naći na internetu za opću upotrebu. Terorističke organizacije često koriste amatere ili "freelance" eksperte i grupe ili fanatizirane pojedince koji su inspirirani istim idejama koje slijedi teroristička grupa. Ovaj vid djelovanja terorističkih grupa, koji ne traži izgradnju posebne infrastrukture komuniciranja, niti traži kreiranje posebnog identiteta grupe, posebno je težak za identifikaciju i praćenje, što čini terorističku mrežu nevidljivom i efikasnom.

Organizaciono visoko decentralizirana na principu mreže s visokim stupnjem samostalnosti vlastitih afilijacija koje mogu da

general commands or fatwas, as did Osama bin Laden in February 1998. word "fatwa": it means judgement Mr. Bin Laden has been involved in the declaration several "fatwas." He allegedly uses this these fatwas to justify his "holy war" or "Jihad" against America and her allies. According to the Islamic science called "Usul al-fiqh" (Principles of Jurisprudence), a fatwa is binding when these four conditions are satisfied:1) It is in line with relevant legal proofs, deducted from Koranic verses and hadiths; 2) It is issued by a person (or a board) having due knowledge and sincerity of heart; 3) It is free from individual opportunism, and not depending on political servitude; 4) It is adequate with the needs of the contemporary world. Bin Laden is the leader of the terrorist organization known as Al-Qaeda ("The Base"), which includes the Egyptian Islamic radical groups Al Jihad and Gamaat Islamiya as important allies. Overall, "The Base" has cells in more than 50 countries. Bin Laden's group invests heavily in training cadre for action. According to one Middle East expert, "Al Qaeda uses training camps in Afghanistan and Sudan to prepare Islamic militants for revolutionary struggles in countries such as Algeria, Bosnia, Chechnya, Dagestan, Egypt, Kashmir, Lebanon, the Philippines, Russian, Somalia, Saudi Arabia, Tajikistan, and Uzbekistan."

koriste sve prednosti lokalnog djelovanja, moderna teroristička organizacija osigurava znatnu prednost u odnosu na hijerarhijski organiziranu i centralno kontroliranu "piramidalnu" državnu organizaciju. Ovaj tip organizacije i djelovanja terorističke mreže omogućuje efektno djelovanje terorističkih grupa, s otežanim utvrđivanjem njihovog identiteta i njihove povezanosti i odgovornosti za terorističke akte, što znatno ohrabruje terorističke aktivnosti drugih grupa ili pojedinaca.¹⁵ U ovakvoj organizacionoj strukturi terorističke mreže uloga lidera terorističke organizacije manje je značajna od uloge koja mu pripada u strogo hijerarhijski organiziranoj terorističkoj organizaciji.¹⁶

Moderne terorističke organizacije organizirane su na principu celularne povezanosti i korporacijske organiziranosti, što njenu visoko decentraliziranu "mrežnu" strukturu čini sve manje vidljivom i teže prepoznatljivom. Davanjem općih saopćenja putem javnih medija i korištenjem saopćenja državnih institucija, koja često nose kodirane poruke unutar mreže, korištenjem javnih telefonskih i internet centrala, čini državu sve manje sposobnom da uđe u trag celularnom komuniciranju unutar terorističke mreže.

Nastojeći biti značajan faktor u postmodernim međunarodnim odnosima, međunarodne terorističke mreže često ciljaju na uspostavljanje kontrole nad vladama u nerazvijenim zemljama ili uspostavljanje bliskih veza s pojedinim visoko pozicioniranim

¹⁵ See more in Nedzad Basic and Peter Stoett; Jeanne L. Johnson and David B. Goetze; Dennis J.D. Sandole; Anthony P.X. Bothwell; in Research Papers, Human Rights Conflict Prevention Centre, Vol. II, no. 1-2 (2001)

¹⁶ The capture or death of a leader could cripple a terrorist group, as happened to the Sendero Luminoso (Shining Path) in Peru after the government apprehended Abimael Guzman Reynoso in September 1992. Guzman was succeeded by Principal Regional Committee leader Oscar Alberto Ramirez Durand (alias "Feliciano") who, in turn, was captured by government forces in July 1999. Neither Durand nor his successor, Filomeno Cerron Cardoso (alias "Artemio"), has reversed the group's decline. In Europe, the 1999 capture of PKK leader Abdullah Ocalan dealt a serious blow to his organization. For the most part, his supporters have been reduced to protesting his incarceration and granting his release. Also in 1999, the capture of group leader Ta Mok helped doom the Khmer Rouge as a viable terrorist insurgency in Asia.

pojedincima u zakonodavnoj ili izvršnoj vlasti, koristeći pritom efektno slabosti demokratskih institucija i država, dominaciju tradicionalne oligarhije u pojedinim zemljama, vjersko-etničku podjelu društva, visoke socijalne diversifikacije među stanovništvom tih zemalja, korumpiranost državne birokratije, te slabe ekonomske performanse države.

Ono što je karakteristično za moderni terorizam jest da su njegove aktivnosti usmjerene ne samo prema državi i njenim političkim reprezentantima. Često je u modernim međunarodnim odnosima moguće zapaziti i obrnut proces u kojem država koristi međunarodne terorističke organizacije za realizaciju svojih političkih ciljeva.¹⁷ Često takva država organizira ili podržava terorističke organizacije koje provode specijalne aktivnosti koje se nalaze pod njenim nadzorom, nastojeći na taj način izbjeći sankcije međunarodne zajednice. Mada je ovakva aktivna suradnja između pojedinih vlada i terorističkih organizacija više svojstvena malim, nedemokratskim državama s opresivnim režimima, nije isključeno da se istim metodama služe i demokratske vlade razvijenih zemalja, što posebno otežava borbu protiv suvremenog globalnog terorizma. Često se na udaru međunarodnih terorističkih grupa nalaze veliki MNC-i i njihove afilijacije širom svijeta s njihovim visoko rangiranim službenicima.¹⁸

¹⁷ Most terrorist groups seek to overthrow states. Some pro-state groups, however, seek to defend the existing political order. That difference has fueled fighting between terrorist groups with opposing ideologies, as has occurred in Northern Ireland, with Loyalist terrorist groups combating their Republican counterparts. This dynamic is also evident in Colombia, with paramilitary extremist groups such as the AUC fighting the FARC.

¹⁸ For example, the GIA in Algeria has deliberately targeted French citizens in Algeria since September 1993, because they allege that France is providing covert support and assistance to the Algerian military regime, and is historically responsible for the situation in Algeria. Over half the attacks on property/facilities are likely to involve business or industrial premises, roughly 10% are likely to involve diplomatic premises, and about 5% will involve other government premises and military facilities. Many McDonald's restaurants, hotels high category, exclusive restaurants, have been destroyed in Islamic countries by Islamic terrorist groups.

Novi ciljevi i nova strategija

Danas je sve vidljivija penetracija međunarodnih terorističkih grupa u svjetske finansijske tokove i međunarodni monetarni sistem. Cilj djelovanja međunarodnih terorističkih organizacija sve se više pomjera od čisto psihološkog efekta kreiranja straha i nesigurnosti ka razornom efektu po međunarodnu ekonomiju, zdravlje ljudi i razorne ekološke posljedice. S obzirom na mogućnost da se proizvedu katastrofalne posljedice po svjetsku ekonomiju, destabiliziraju globalni politički, finansijski i monetarni odnosi, destabiliziraju svjetski tokovi kapitala i investicija, zadobije podrška širokih marginaliziranih socijalnih slojeva, ili čitavih etničkih i vjerskih zajednica, te ugrozi globalna sigurnost svjetske zajednice, danas se skoro i ne postavlja pitanje izrasta li globalni terorizam u partnera u novom, globalnom konfliktu.

U posthladnoratovskoj eri etnički animoziteti i konflikti na vjerskoj i etničkoj osnovi predstavljaju glavnu motivirajuću snagu transnacionalnog terorizma, koji vjerski fanatizam i etničku mržnju koristi samo kao eksplozivno punjenje za realizaciju svojih strateških ciljeva i interesa. S rastom značaja etničkog i vjerskog backgrounda globalnog terorizma sve više opada značaj političke i ideološke motiviranosti za organizaciju i djelovanje globalnog terorizma u posthladnoratovskoj međunarodnoj zajednici. Predominantna organiziranost na principu etničke i vjerske pripadnosti čini međunarodne terorističke mreže hermetičnijim i težim za vanjsku penetraciju. Organizirane na etničko-vjerskom identifikacijskom kodu, terorističke organizacije u stanju su ostvariti veliki utjecaj na kreiranje vjerskog fanatizma i animoziteta između velikih vjerskih i etničkih transdržavnih grupa, što ima veliki utjecaj na unutarnje i regionalne političke odnose.

Visoka stopa nezaposlenosti, koja se permanentno iskazuje prije svega u nerazvijenim zemljama Afrike, Azije i Latinske Amerike, stvara visok stupanj transdržavne migracije, što u mnogim zemljama mijenja vjerski i kulturni identitet i sentiment, a što čini lojalnost imigrantskih slojeva stanovništva više vezanim za vlastiti etnički, vjerski ili rasni background nego za državu migriranja, što opet čini vlade u migrantskim zemljama manje

sposobnim da efektno podržavaju vlastiti pravni i državni poredak. Nemogućnost vlada, prije svega u nerazvijenim zemljama, da efektno kreiraju visok stupanj lojalnosti svog stanovništva prema vlastitoj državi, ima za posljedicu razvijanje visokog stupnja nesigurnosti, što nerijetko vodi stvaranju visokih tenzija između migrantskih grupa i domicilnog stanovništva, između urbanih i ruralnih grupa, grupa s različitim etničkim, vjerskim, kulturnim ili rasnim backgroundom, ili grupa s različitim socijalnim statusom. U ovim procesima kreira se društvena klima u kojoj ekstremno desni terorizam prerasta u određujuću prijetnju nacionalnoj i regionalnoj sigurnosti, što ga čini znatno opasnijim od ideološki ili politički motiviranog terorizma.¹⁹

Fokusirajući etnički background i vjerski sentiment marginaliziranih slojeva, koristeći se naprednim kompjuterskim tehnologijama za upravljanje svojim finansijskim poslovima, za obavljanje efektivne transakcije novca s jednih na druge bankovne račune u okviru međunarodne bankarske mreže, koristeći se internetom u uspostavljanju međusobnih šifriranih (encrypt) elektronskih komunikacija, te koristeći se internetom za objavljivanje svojih poruka i proklamiranih političkih ciljeva, kao i provođenje aktivne globalne propagande, moderna teroristička organizacija sposobna je efektno odgovoriti svakoj antiterorističkoj aktivnosti države.²⁰

¹⁹ For example in Germany, In 1992 there were over 2,000 attacks by extreme right groups, causing 17 deaths and over 2,000 injured. The German Interior Ministry estimates there are some 75 extreme right groups active in Germany with 65,000 activists, roughly 10% of whom have a record of violence. Between 1991 and 1993 the extreme right groups killed 30 people. In September 1993 Chancellor Kohl rather belatedly condemned the rise of these groups and their violent actions, and said they were as much of a threat to democratic society as extreme left-wing terror had been in the 1970s and early 80s.

²⁰ A U.K.-based Web site that offered Islamic military training apparently has been shut down by British officials. The site provided a PGP ("Pretty Good Privacy") encryption key to visitors wanting to conceal their communications with the company, Newsbytes has learned. The Web site belonging to Sakina Security Services Ltd, advertised a firearms training course called "The Ultimate Jihad Challenge," among other services. PGP is a popular technology used to scramble e-mail and other digital data so that it cannot be read by unauthorized

Visok stupanj decentralizacije i fleksibilnosti u organizacionom pogledu te visok stupanj osposobljenosti članova moderne terorističke mreže da se služi suvremenim tehničkim inovacijama u međusobnom komuniciranju i osiguravanju finansijskih sredstava i vođenju vlastite propagande, te u selektiranju i upotrebi konvencionalnog, hemijskog, biološkog oružja, sposobnost brzog prilagođavanja vlastite strategije i taktike djelovanja globalnim ekonomskim i političkim promjenama bez promjene vlastitih političkih ciljeva, čini modernu međunarodnu terorističku mrežu sposobnom da se brže prilagođava i da efikasnije djeluje u novom okruženju od same države, što joj daje stanovitu prednost u međusobnom konfrontiranju.²¹

Uključivanje i korištenje globalne finansijske mreže jedna je od najznačajnijih odrednica moderne međunarodne terorističke organizacije.²² Globalne terorističke mreže često pribjegavaju

third parties. The U.S. Congress currently is considering legislation that would give the government a "back door" to enable surveillance on encrypted communications. The Sakina Security site was developed by UNiTEL, a London Web development firm operated by Louis I. Szondy, who also holds the registration on the domain Sakinasecurity.com. According to documents at Szondy's Web site, Mathaba.net, he is a self-proclaimed "white Muslim" and supporter of Libyan leader Muammar Al Qadhafi.

²¹ The failure to adjust has led to the demise of several terrorist groups. On April 20, 1998, the Red Army Faction (RAF) stated that "the urban guerilla battle of the RAF is now history." The RAF noted that "the attempt of the RAF to adapt itself to the 1990s was unrealistic." East German sponsorship had helped the RAF adapt from one generation to the next. After the Cold War ended, radically changed international circumstances, the lack of state sponsorship, and member defections contributed to the group's demise. In Peru, the Marxist-Leninist Tupac Amaru (MTRA) has faded into insignificance after its dramatic seizure of Japan's embassy in 1996. The government raid on the embassy resulted in the death of Nestor Cerpa, the MRTA's leader. The subsequent imprisonment of several other senior leaders and bitter infighting has effectively marginalized this group.

²² U.S. Treasury Secretary Paul O'Neill declared October 3 2001, that the "financial campaign against terrorism is as important as a military campaign," and pledged to use every available tool "to shut down terrorist fundraising and dismantle their organizations one dollar at a time." O'Neill said that the Bush Administration is seeking changes to the International Emergency Economic Powers Act (IEEPA), which provides broad authority to impose comprehensive

finansijskim transakcijama unutar već izgrađenih finansijskih institucija etničke ili vjerske zajednice kojoj po svom nacionalno-vjerskom backgroundu pripadaju, što im omogućuje kreiranje operativnih veza s vjerskim i etničkim pokretima prikrivajući time njihovu terorističku aktivnost.²³ Ovo čini efikasan način za gradnju njihove vlastite popularnosti i kreiranja njihovog utjecaja u širokim etničkim, vjerskim ili socijalnim grupama odakle dobijaju veliku društvenu potporu za vlastite aktivnosti. Zahvaljujući inkorporiranosti u javne finansijske mreže i zahvaljujući popularnosti i podršci koju uživaju u širim socijalnim slojevima stanovništva, velike terorističke mreže, u kooperaciji s pojedinim državama koje podržavaju njihovo djelovanje, nerijetko imaju ambicije rekonceptualizirati globalne političke odnose, često kalkulirajući s mogućnošću prijetnje upotrebom nuklearnog, biološkog i hemijskog oružja.²⁴

U nastojanju da realiziraju vlastite ciljeve, terorističke mreže povremeno grade privremenu efektanu koaliciju s velikim međunarodnim kriminalnim mrežama, posebno kada su njihove aktivnosti

trade and financial sanctions against foreign terrorists. Officials are also urging measures that would permit more effective sharing of information between law enforcement and intelligence agencies. "Government should not be handcuffed in this endeavour... Money can be as lethal as a bullet," he said. "If we are to deter and prevent future calamities, and if we are to root out terrorist cells that threaten to do violence to our people and our communities, we have to enlist the active help of financial institutions to hunt down the financial benefactors who underwrite murder and mayhem." he said.

²³ Al Qaida provides money to humanitarian organizations and to Islamic publications and groups. He advocates the destruction of the United States, which he sees as the chief obstacle to reform in Muslim societies. Since 1996, his anti-U.S. rhetoric has escalated to the point of calling for worldwide attacks on Americans and allies, including civilians.

²⁴ Reports indicate Al Qaida has attempted to purchase a nuclear warhead. The more likely danger involves attacks with radiological material. As one expert noted: The danger of terrorist groups going fully nuclear is still considered small but the ability to encapsulate conventional explosives with radioactive materials like cesium-137 or cobalt-90 in order to contaminate seats of government or business centers for decades is already within some terrorist groups' capability, certainly if sponsored by a state which itself could construct such a semi-nuclear device.

komplementarne u pogledu realizacije njihovih strateških ciljeva i motiva djelovanja.²⁵

U ekonomski zavisnom svjetskom sistemu, s lakšim pristupom oružju za masovna razaranja, međunarodni terorizam mijenja cilj i strategiju vlastitog djelovanja. Njegov cilj sve se više pomjera od prostog izazivanja straha i haosa ka cilju masovnog razaranja najosjetljivijih dijelova svjetske ekonomske, finansijske ili tehnološke mreže,²⁶ te se na taj način nastoji kreirati socijalna, politička i

²⁵ In Latin America, criminal and terrorist links are well-established. Beginning in the 1980s, the Maoist Sendero Luminso (Shining Path), one of the region's most violent groups, aligned itself with coca growers and narcotics traffickers operating out of the Huallaga Basin. The terrorist group provided protection in exchange for taxes. The revenue helped sustain the insurgency, providing money for arms, munitions, and other operational expenses. This model has been adopted, in varied degrees, by several other Latin American terrorist groups, including the FARC and the ELN. With an estimated 12,000-15,000 troops, the FARC is the largest terrorist group in Latin America. In the 1980s, it became involved in narcotics trafficking to further its political aims. Its revenue from narcotics traffic exceeds more than \$500 million a year. The ELN, Colombia's second largest terrorist organization, also relies on narcotics trafficking for funding, though to a much lesser extent. This group prefers high-profile kidnappings. The rightist paramilitary group, the United Self-Defense Forces of Colombia (AUC), is involved in the narcotics trade as well. Led by Carlos Castano, the AUC has admitted its involvement in the drug trade, justifying it as necessary to cover their operational expenses.

²⁶ Bush promised "active steps that strengthen America's economy and put our people back to work," but gave no details. He made that pledge amid predictions that the terrorism response could cost \$100 billion and send the federal budget into the red for the first time in four years. Wall Street has tossed major stock indexes down 15 percent to three-year lows as the devastation sparked national mourning, massive layoffs, recession fears and plans for military retaliation. U.S. treasures and gold climbed as investors fled to safe havens. General Electric offered a short-lived respite from the relentless selling after the conglomerate said it was on track to deliver double-digit earnings growth this year. The corporate icon rescued the market from a drop of as much as 5 percent after President Bush prepared the nation for war. The Dow Jones Industrial Average fell 164.75 points, or 1.97 percent, to 8,211.46, after dropping more than 3 percent around the opening. GE, a Dow component, climbed \$1.08 to \$31.45 and briefly pushed the blue-chip gauge into positive ground. The technology-loaded Nasdaq composite index slid 51.36 points, or 3.49 percent,

ekonomska konfuzija širih razmjera i time provocirati oštra odmazda države prema vjerskim, etničkim, rasnim ili kulturnim zajednicama, čiju naklonost ili gostoprimstvo uživa teroristička organizacija, kalkilirajući da bi to moglo kreirati velike socijalne i političke turbulencije i visok stupanj tenzija između različitih etničkih, vjerskih i kulturnih zajednica.²⁷ U tom cilju međunarodne terorističke mreže nastoje kreirati savezništvo sa svim drugim međunarodnim i regionalnim grupama koje imaju isti cilj: proizvesti

to 1,419.57, after tumbling more than 5 percent. Chip leader Intel Corp. down \$1.02 to \$19.67, and software giant Microsoft Corp. off \$2.02 at \$48.74, pressured both the Dow and the Nasdaq. The broad Standard & Poor's 500 index fell 19.42 points, or 1.97 percent, to 965.12. The Nasdaq has tumbled 16 percent and the S&P 500 has fallen roughly 12 percent this week.. Losers trounced winners by a 5-to-1 ratio on the New York Stock Exchange and 4-to-1 on Nasdaq. More than 1 billion shares changed hands on each of the exchanges, twice the average midday volume. The NYSE is on track to have its busiest week in history. Companies ranging from airlines and publishers to financial services firms and software makers have announced steep layoffs after the Sept. 11 attacks. The assaults paralyzed the travel industry, aggravated fears of a recession and threatened to damp consumer confidence. EMC Corp. fell \$1.21 to \$11.41. The computer storage company said it would cut 10 percent of its work force, or more than 2,000 jobs, and probably report a third quarter loss, blaming a widening recession and slowing technology spending. German-American carmaker DaimlerChrysler AG shed 88 cents to \$27.36. Auto makers are being hit by fears that their earnings may be wiped out by weak consumer sentiment. Morgan Stanley added 60 cents to \$38.22. The Wall Street firm posted its worst quarter since the financial turmoil of 1998, as investment banking fees dropped and trading revenues slid. Morgan Stanley was the largest tenant in the destroyed World Trade Center but lost miraculously few employees. Palm Inc. fell 43 cents to \$1.72. The company pulled the plug on its plan to launch this year a highly anticipated wireless handheld computer, derailing any momentum gained after it delivered first-quarter results that met lowered expectations. ONI Systems Corp. plunged \$3.84 to \$4.53. The optical communications gear provider said its results for the remainder of the year would fall well short of earlier expectations and it will post charges due to the deteriorating global telecommunications market.”

²⁷ Al Qaida's calculation is that when the West counter-attacks, the Muslims will rise up in a general intifada that will not only defeat it, but bring down those "apostate", pseudo-Muslim regimes that do its bidding.

masovni haos i otežati, ako ne i eliminirati svaku mogućnost interkulturalnih i intercivilizacijskih komunikacija.²⁸

U novom, globalnom političkom okruženju, međunarodni terorizam očigledno dobija novi identitet i novu dimenziju djelovanja, koja nije reducirana samo na nasilnu dimenziju terorizma. Politička, socijalna, vjerska, etnička i kulturna dimenzija djelovanja terorističkih organizacija mora biti uzeta u razmatranje mnogo ozbiljnije. Nova strategija odgovora države prema terorizmu mora biti ozbiljnije i senzibilnije kreirana.²⁹

²⁸ Al-Qa'ida supports Muslim fighters in Afghanistan, Bosnia, Chechnya, Tajikistan, Somalia, Yemen, and Kosovo. It also trains members of terrorist organizations from such diverse countries as the Philippines, Algeria, and Eritrea. In February 1998, Bin Ladin announced the creation of a new alliance of terrorist organizations, the "International Islamic Front for Jihad Against the Jews and Crusaders." The Front included the Egyptian al-Gama'at al-Islamiyya, the Egyptian Islamic Jihad, the Harakat ul-Ansar, and two other groups. International terrorist groups coordinate their activities for mutual gain. Recent reports of such activity abound. In Europe, the Basque Fatherland and Liberty (ETA) and Breton separatists have reportedly coordinated arms thefts in northern Spain. In the Middle East, evidence suggests arms trafficking between Hizballah and Hamas. In Asia, reports indicate the Moro Islamic Liberation Front and the New Peoples Army have coordinated local attacks in the Philippines. In Latin America, the Japanese Red Army personnel have trained elements of the FARC in Colombia. Sustained cooperation among terrorist groups appears less frequent, however, as it requires a high level of operational security and a convergence of operational goals.

²⁹ According to Arab press reports, the US Under-Secretary of State, William Burns, delivered to six Arab ambassadors what amounted to an ultimatum: co-operate fully or face the full wrath of the West. Co-operation required the arrest or extradition of all terrorists in all Arab countries. Who exactly are these terrorists? Evidently, to the US, they include Lebanon's Hizballah. The Lebanese government has been shocked to learn that the US expects it to accomplish the almost impossible task of dismantling an organisation that not only enjoys great prestige for its resistance to Israel, but has become an integral part of the country's fabric. And they almost certainly include the Palestinian Hamas and Islamic Jihad. These are symbols and instruments of what Arabs regard as legitimate resistance to Israel. In moving against them the regimes would be grievously flouting public sentiment already roused on the Palestinians' behalf. They know it. Mubarak has called for a UN conference that would define the differences between legitimate and illegitimate political violence. Saudi

Nova antiteroristička doktrina

Poslije terorističkog napada na SAD 11. septembra 2001. objavljen je rat globalnom terorizmu. S ovom objavom rata globalnom terorizmu globalni terorizam je nedvojbeno označen kao ozbiljan partner u novom, globalnom konfliktu. Objavljujući rat nevidljivom neprijatelju, bit će kreirana nova strategija borbe protiv terorizma koja će na samom početku 21. stoljeća izazvati brojne kontroverzne i dalekosežne konsekvence za međunarodne odnose.

Nova strategija borbe protiv terorizma kreirana je na principu leadershipa zapadnih zemalja, prije svega SAD-a, kojom se osporava svakoj zemlji pravo opcije da se izuzme iz ratne svjetske koalicije protiv terorizma. Strategija "s nama ili s teroristima"³⁰ izazvat će mnoge dileme i oklijevanja brojnih vlada, prije svega iz zemalja Trećeg svijeta, u pogledu prihvatanja ove strategije koja se našla na oštirci kritike mnogih teoretičara i praktičara međunarodnih odnosa.³¹

Ova antiteroristička doktrina, u kojoj će vodeća supersila preuzeti odlučujuću ulogu arbitra u određivanju koja organizacija predstavlja terorističku organizaciju, koja se država smatra support-erom terorizma, te koje se aktivnosti imaju smatrati terorističkim

Arabia, that other key US ally, is in a particularly tough spot. Upholder of a deeply conservative religious orthodoxy from which bin Laden springs, deeply sensitive to the Palestinian issue, it has on the one hand put advertisements in US newspapers saying "America, We Stand With You", while, on the other, an official asserts: "We will not agree under any circumstances on hitting any sister country like Syria, or groups resisting occupation like Hamas, Islamic Jihad and Hizbullah."

³⁰ Obraćajući se Kongresu 20. septembra 2001., nakon terorističkih napada na New York i Washington u kojima je izgubilo život preko 3.000 ljudi, predsjednik SAD-a George W. Bush rekao je da nijedna nacija nema pravo da izostane iz međunarodne koalicije protiv terorizma. Svako izostajanje van ove koalicije imalo bi značenje podrške terorizmu. "Every nation in every region now has a decision to make. Either you are with us, or you are with the terrorists."

³¹ "In sheer common sense, if someone is not with you, does that mean he's automatically against you? I don't think it's a good principle. Unfortunately, most of life cannot be delineated in terms of black and white. It's in various shades of gray, and foreign policy has to be sensitive to that." /Zbigniew Brzezinski, was President Jimmy Carter's national security adviser, now he is Professor at the John Hopkins School of Advanced International Studies/

aktivnostima, imat će za posljedicu zaoštavanje političke situacije u mnogim politički nestabilnim regijama u kojima je svaka etnička grupa podržana od antiterorističke koalicije imala mogućnost da pod izgovorom borbe protiv terorizma povede vlastiti “antiteroristički” rat protiv druge etničke, rasne ili vjerske grupe. Posebno dramatične posljedice ove doktrine osjetit će se na Bliskom istoku, gdje je desetljećima neriješeno pitanje između Izraela i Palestinaca dobilo novi zamah u rasplamsavanju nasilja, eksploziji vjerske mržnje te isključivosti i smanjenja mogućnosti da se ovaj konflikt riješi mirnim putem, što je sve više kreiralo okruženje koje pogoduje daljnjem širenju i jačanju globalnog terorizma. Ohrabrene novom antiterorističkom strategijom: „protiv terorizma ili s terorizmom“, mnoge vlade će naći formulu za brutalnu eksterminaciju svojih političkih protivnika. Time će ova antiteroristička doktrina otvoriti novu fazu jačanja terorizma kao faktora novog lokalnog i globalnog konflikta koji će se voditi u narednom mileniju i koji će stubokom promijeniti strukturu konflikta i mira u međunarodnoj zajednici.³²

Fokus terorizma sada biva sve više pomjeren od “rata bombi” ka “ratu ideja”, koji, imajući u vidu da se vodi oko pitanja ekonomskog položaja i perspektive velikih marginaliziranih vjerskih, etničkih, rasnih i kulturnih grupa, postaje obuhvatniji i opasniji nego što je to bio ranije. Sve izraženija radikalizacija vjerskih, etničkih, rasnih i kulturnih identiteta prijeti globalnim konfliktom između civilizacija.

Kreiranje novog odgovora države prema fenomenu globalnog terorizma

Moderna teroristička mreža iskazuje se kao visoko racionalan i inteligentan kreator nasilja koji planira dva ili tri poteza unaprijed,

³² "It catches us in a dilemma, and the consequences of that dilemma are very powerful. "They make you choose between fidelity to your doctrine and muddling your way through. We're in the muddle-your-way-through phase, [because] the application of this doctrine throws us so completely onto the Israeli side that it can create ruinous consequences in the Arab world." / said Leon Fuerth, was Vice President Al Gore's top foreign policy adviser

s pravilnim procjenjivanjem konsekvenci svojih akcija, koji ne djeluje impulsivno na principu emocija.

Široko inkorporirane u svaku dimenziju javnog života, s moćnim utjecajima u globalnoj informacijskoj, finansijskoj, obrazovnoj, berzanskoj, telekomunikacijskoj mreži, moderne terorističke mreže ostaju uglavnom nevidljive za vladine institucije. Teroristička mreža ima sposobnost kaptirati komunikacije između vladinih institucija, sposobna je osigurati permanentne izvore iz kojih može dobiti informacije o tome šta vlada planira uraditi u narednom periodu u pitanju borbe protiv terorizma. Preko svojih sponzora i simpatizera sposobna je koristiti satelitske fotografije koje pokazuju aktivnosti državnih antiterorističkih snaga i institucija, sposobna je kontrolirati telefonske razgovore i elektronsku poštu, što joj omogućuje da identificira plan i strategiju šta država planira poduzeti na antiterorističkom planu. Njihova aktivnost uglavnom ostaje pokrivena političkim programom velikih etničkih, vjerskih i socijalnih grupa,³³ što predstavlja velike poteškoće za vladu koja iz ovog sukoba ima sve manje šansi izaći kao pobjednik koristeći se klasičnim metodama antiterorističke aktivnosti.³⁴

Odgovor države terorističkom izazovu u novom okruženju mora biti moderniziran i mora uključivati politički i diplomatski pristup kreiranju novih koalicija s velikim marginaliziranim socijalnim, etničkim, vjerskim i rasnim grupama. Kreiranjem koalicije s marginaliziranim grupama i otvaranjem novih vizija i mogućnosti uključivanja ovih grupa u proces ekonomske globalizacije i modernizacije s višim stupnjem socijalne pravde i demokratije, država

³³ "As modern terrorist organization based on ethnic, cultural and religious identity is difficult to penetrate. And it is based on shared passion and emotion and an ideology. And it's difficult to buy an informant with money who is driven not by money but by ideology. Those are the hardest people to turn into informants. And so that makes it a much harder target."

³⁴ "Unsuccessful, inconclusive, or ineffective military operations by the United States and its allies against terrorists' network would bolster the group's prestige, by making appear it either either invincible or, at the very last, a fair match for the world's major powers." see in Peace Watch, United States Institute of Peacem Washington DC, vol. VII, no. 6/vol.VIII.no1, October/December 2001, p2-4

bi bila u mogućnosti eliminirati legitimnost terorističkih grupa i na taj način eliminirati njihovu veliku društvenu moć koju one crpe iz teškog ekonomskog, socijalnog i političkog položaja velikih marginaliziranih društvenih zajednica. Bez eliminacije ove legitimnosti politički kredibilitet terorističke mreže ne može biti razoren, niti teroristička mreža može biti eliminirana

Međutim, da bi međunarodna zajednica mogla uspješno uspostaviti koaliciju s ovim značajnim faktorima međunarodnih odnosa, to zahtijeva više razumijevanja političke, ekonomske i kulturne strukture perifernih zajednica, njihovog osjećanja bespomoćnosti i poniženosti u novom svjetskom poretku, što zahtijeva novu antiterorističku doktrinu i novu strategiju borbe protiv globalnog terorizma, koja se ne bi svodila isključivo na poduzimanje vojnih i policijskih mjera.³⁵

³⁵ "We have entered a time of global transition marked by uniquely contradictory trends. Regional and continental associations of States are evolving ways to deepen cooperation and ease some of the contentious characteristic of sovereign and nationalistic rivalries. National boundaries are blurred by advanced communications and global commerce, and the by the decisions of States to yield some sovereign prerogatives to larger, common political associations. At the same time, however, fierce new assertions of nationalism and sovereignty spring up, and the other cohesion of State is threatened by brutal ethnic, religious, social, cultural or linguistic strife. Social peace is challenged on the one hand by new assertions of discrimination and exclusion and, on the other, by acts of terrorism seeking the undermine evolution and change through democratic means." (Butros Butros-Ghali, *An Agenda for Peace*, United Nations, New York, 1992.